

LBRIS

We know
books

Horia Bădescu (n. 24 februarie 1943 la Aref pe Argeș) este poet, prozator și eseist, doctor în litere, jurnalist și diplomat; laureat al Premiului de poezie al Uniunii Scriitorilor și al mai multor premii ale Filialei Cluj a acesteia, al câtorva importante festivaluri internaționale, al Premiului „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1991) și al Premiului European de poezie francofonă „Léopold Sédar Senghor” (2004); membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Uniunii Scriitorilor Francezi, membru al Maison Internationale de la Poésie de Bruxelles și al CIRET, membru de onoare al Academiei Francofone și al Uniunii Poetilor Francofoni. A publicat peste treizeci de volume de poezie, eseuri și romane, apărute în România, Franța, Belgia, Bulgaria, Macedonia, Spania, Vietnam. Membru fondator al grupării Echinox și al Societății Culturale și Festivalului Internațional „Lucian Blaga”. Comandor al Ordinului național român „Meritul Cultural” și cavaler al Ordinului național francez „Les Palmes académiques”. Printre cele mai recente volume: *O noapte cât o mie de nopți* (roman, Limes, 2011), *Cărțile viețuirii* (poeme, Eikon, 2013), *Roulette russe* (poeme, Ed. L'Herbe qui tremble, 2015), *Zborul găștei sălbatice* (roman, ed. a II-a, Școala Ardeleană, 2015), *Le poème va pieds nus* (poeme, Ed. l'Arbre à paroles, 2016), *Decameronice* (poeme, Școala Ardeleană, 2017), *Doar din pământul patriei* (eseuri, Școala Ardeleană, 2018), *Joia patimilor* (roman, ed. a IV-a, Școala Ardeleană, 2018), *Căderea din Rai* (memorialistică, Școala Ardeleană, 2020), *Poduri și vămi* (memorialistică, Școala Ardeleană, 2020), *O sută și una de poezii* (poeme, Editura Academiei Române, 2020), *Dinaintea ta merge tăcerea* (poeme, Școala Ardeleană, 2021), *Între Scila și Caribda, încotro?* (eseuri, Școala Ardeleană, 2022), *E toamnă nebun de frumoasă la Cluj. Poeme alese și rostite de autor* (ediție revăzută și adăugită, Școala Ardeleană, 2022), *Rana ascunsă a fiecărei zile* (poeme, Școala Ardeleană, 2023), *Proba oglinzii* (eseuri, Școala Ardeleană, 2024).

HORIA BĂDESCU

CAFENEAUA ÎNGERILOR

Schițe de portret
pentru un istoricon literar-sentimental

Cluj-Napoca, 2025

CUPRINS**CAFENEUA ÎNGERILOR**

ANATOMIA CRITICULUI (Ioan Adam)	7
PARADA MĂȘTILOR (Grigore Alexandrescu)	9
„PUTERILE CUVÂNTULUI LE ȘTIU” (Valeriu Anania)	14
CÂNTEC DESPRE ENKIDU (A. E. Baconsky)	18
CONTIMPORAN CU DUMNEZEU (Lucian Blaga)	21
MEMORIA UNEI CLIPE (Ana Blandiana)	24
ORION (Geo Bogza)	27
MOBI (Mariana Bojan)	30
„TOT ÎN ARDEAL, TOT ÎN ARDEAL” (Ion Brad)	32
MUNTELE (Petre Bucșa)	36
BLOC NOTES (Augustin Buzura)	38
„CRIMA LUI CARAGIALE”(I. L. Caragiale)	40
SUB STREAȘINA AMURGULUI (Ilie Călian)	44
ILUSTRATĂ DIN PLACE PIGALLE (Alexandru Căprariu)	47
CERCHIȘTII (Cercul Literar de la Sibiu)	50

CĂLĂREȚUL DE FUM (Radu Ciobanu)	53
AMURGUL ARHEILOR (Theodor Codreanu)	57
CUM MAI RĂMASE-N URMĂ CETĂȚUIA! (Cornel Cotuțiu)	60
GLORIA CONSTANTINI (Constantin Cubleşan)	63
ARHEOLOG AL TRANSCENDENTULUI ȘI AL ISTORIEI (Mihail Diaconescu).....	68
LACRIMA IRONIEI BUFONE (Leonid Dimov).....	70
RECVIEM PENTRU UN POET (Văsălie Dohotar)...	75
OGLINZILE TIMPULUI (Echinox)	78
SINDROMUL GRAMA (Mihai Eminescu)	83
GALOANELE BUNEI-CUVIINȚE (Victor Felea).....	87
UN ROSTANDIAN (Dinu Flămând)	89
NOAPTE BUNĂ, MON GÉNÉRAL! (Laurențiu Fulga)....	91
PATRIARHUL (Gala Galaction)	93
REMEMBER (Tașcu Gheorghiu).....	95
DINCOLO DE CORTINĂ (Mircea Ghițulescu)	98
CLOPOTUL (Octavian Goga)	101
TOTEM (Romulus Guga).....	103
DE FIREA MOLDOVANULUI (Ioan Holban).....	104
CĂRTURARUL ȘI PROVINCIA (Vasile Igna)	106
GRAMATICA CELESTĂ (Negoiță Irimie).....	108
CORTUL SINGURĂTĂȚII (Magda Isanos)	111

LEUL ÎN IARNĂ (Eugen Jebeleanu).....	114
BALADĂ PENTRU DON QUIJOTE (Alexandru Macedonski)	116
EPISTOLĂ CĂTRE TĂRÂMUL UMBREI (Virgil Mazilescu)	118
SCRISOARE CĂTRE TEOHAR (Teohar Mihadaș)....	119
BRUNO (Ion Mircea).....	122
ALARHOS (Nicolae Mocanu)	124
MARCELLUS (Marcel Mureșeanu)	126
LOTRUL (Fănuș Neagu).....	129
SCRISOARE CĂTRE UN PRIETEN (Basarab Nicolescu)	131
DOCTOR FAUST (Mircea Oprîță)	134
BOIERUL DE DESEȘTI (Gheorghe Pârja)	136
SĂ MAI DAI SAMĂ, DOAMNĂ! (Irina Petraș).....	140
TUȘE PENTRU UN PORTRET (Ioana Em. Petrescu)	142
ÎNVĂȚÂND CUM SE MOARE (Liviu Petrescu).....	146
PETRU (Petru Poantă)	149
RUG ȘI FLACĂRĂ (Ioan-Aurel Pop)	152
DIMINEȚILE UNUI BĂIAT CUMINTE (Ion Pop)...	159
UN OM AL DATORIEI (Mircea Popa)	162
MONSENIORUL DE UMBRIA (Adrian Popescu)	164
NOAPTE BUNĂ, MĂRITE PRINȚ! (D. R. Popescu)....	166
UN OM DE LA HAMANGIA (Marin Preda)	169

UN MARE TIMID (Nicolae Prelipceanu).....	172
DESPRE ADAM CEL CĂZUT DIN RAI ÎN LOGOSLAVIA (Adam Puslojić)	175
ANATOMIA IMAGINARULUI (Adrian Dinu Rachieru)	179
NEASCUNSA TRUDĂ (Ilie Rad).....	181
ERMITUL (Teofil Răchițeanu)	185
FASCINAȚIA BIBLIOTECII (Aurel Sasu).....	188
MONAHISMUL MIRĂRII (Vasile Sav)	191
NEGUȚĂTORUL DE POVEȘTI (Tudor Dumitru Savu)	193
CRITICUL MÂNTUIT (Eugen Simion).....	195
ÎNGERUL NICHITA (Nichita Stănescu)	198
SFÂNTUL DE LA ROHIA (Nicolae Steinhardt)....	202
DEPLIN ÎNTRU ALE SALE (Octavian Șchiu)	205
CENUȘA AURIE A TIMPULUI (Ion C. Ștefan).....	207
SIGILIUL TĂCERII (Viorel Știrbu)	210
SURÂSUL LUI PETRONIUS (Cornel Udrea).....	213
DE AMICIȚIA (Laurențiu Ulici)	215
CASETA MICULUI MOGUL (Eugen Uricaru)	219
UN BULGĂRE DE HUMĂ (Dorel Vișan).....	224
DREAPTA MAGISTRATURĂ A TIMPULUI (Ion Vlad) ...	228
ROMULUS CEL MARE (Romulus Vulpescu).....	232
PORTRET DE CRITIC (Alexandru Zotta).....	236

OCHIUL ICONARULUI

ORIZONTUL MINUNII (Școala de la Nicula)	241
UT POESIS PICTURA (Nicolae Adam).....	243
SENTIMENTUL DURATEI (Ileana Balotă, Gabriela Manole-Adoc)....	245
CĂUTAȚI OMUL (Tudor Banuș)	247
FUGIT IRREPARABILE TEMPUS (Mihai Barbu)...	249
CORRESPONDENȚE (Manuela Botiș)	254
NICI MAI MULT, DAR NICI MAI PUȚIN! (Teodor Botiș)	257
SUBLIMA SUBLIMARE (Laurențiu Buda)	262
„SĂ SE FACĂ LUMINĂ!” (Margareta Catrinu)....	265
BLESTEMUL MĂINII (Marcel Chirnoagă)	269
FASCINANTA AVENTURĂ A TIMPULUI (Dan Constantinescu)	272
CU PENELUL LUI DUMNEZEU (Vasile Gheorghită)	274
FRATELE GRÂU (Marcel Lupșe)	276
UN DIALOG AL SINGURĂȚĂȚII (Nicolae Maniu)....	279
ULUITORUL UNIVERS AL CORPORALITĂȚII (Florin Maxa)	284
FABULOASA POETICĂ A MĂȘȚII (Alexandru Mociran).....	286

ARMONIE ȘI CONTRAPUNCT (Lazăr Morcan)....	291
BUCURIA LUMINII (Viorel Nimigeanu).....	293
ILUMINATUL DON QUIJOTE (Dragoș Pătrașcu)...	296
TRAGICUL FASCINANT AL CULORII (Călin Pojar)...	298
REGELE MAG (Vasile Pop).....	304
VISUL MATERIEI (Doru Stoica)	310
MIRAJUL VENEȚIAN (Liviu Vlad)	312

ANATOMIA CRITICULUI

Un sceptic, ai spune, dacă i-ai alcătui măsura după privirea amuzat scrutătoare și zâmbetul subțire cu care întâmpină lumea și întâmplările ei. Lumea-lume, dar și lumea cărților, de miracolul căreia se lasă sedus, de-o viață, ca Alice de Țara minunilor.

Sceptic doar în măsura în care are conștiința relativității necesare în judecarea oamenilor și a faptelor lor. Atât și asemeni celor care se străduie să rămână oameni întregi atunci când îi așază pe cântar pe ceilalți, dar și pe sine. Și doar până la iluzoriul zid al unei coperti de carte, dincolo de care adulmecă în „pădurea de litere și simboluri” cu patima unui copoi de rasă.

Fiindcă, precum toți criticii adevărați, Ioan Adam are în sânge curiozitatea neostoită, știința „îmblânzirii” misterului și plăcerea discursului.

Poate fi sever, dar niciodată acru. Subțire în ironie și gourmet într-ale umorului, îi repugnă trivialitatea ciomăgelii de cartier și manea sar-casmului bâlbâit.

Când iubește ceva, i se îngerește fraza și cuvintele miros a vie și a gutui de toamnă. Când scrie despre poezie, e un fel de oenolog liric, răsfățându-se

a prețului ticăloase arome de licori fără vârstă ori arțaguri de vinuri tinere.

Precis ca un meseriaș neamț, meticolos ca un arhivar și încăpățânat cât un irlandez și un scoțian la un loc, nu lasă nimic la voia întâmplării, deși computerul memoriei sale tănuiește câteva enciclopedii.

Când face istorie literară, are acribia grefierului din alte timpuri și claritate atică. Când scrie critică, îmblânzește metafore rebele în catifeaua căroră își ascunde călinescian bisturiul. Când apucă pana gazetarului, i se uită peste umăr diavolul și bunul Dumnezeu.

Ioan Adam e un latin de la Orient, legănându-și spiritul între solaritatea italică și barocul nopților din Asia Minor. Iubește retorica doar dacă e atinsă de creanga de aur a înțelepciunii și supusă moralei severe a binelui obștesc așa încât, într-un *Panteon regăsit*, s-a trudit să adune doar chipuri și discursuri de la care nevolnica lume politică românească de astăzi ar putea să învețe câte ceva despre îndatoririle ei.

Așa se face că spiritul lui mobil și polivalent simte și se simte în largul lui mai ales în orizonturile paradigmatică ale „firii și rostirii” din universul în care i s-a petrecut viața. La vârstă deplinei maturități și a deplinei stăpâniri a uneltelor, „cartograful” Ioan Adam se poate gândi la fastuosul desen al hărții miraculosului tărâm al literaturii române.

PARADA MĂȘTILOR

Un tânăr elegant, în veșminte europene, cu redingotă și lavaliera nelipsită generației sale, cu o mustață de husar, moștenită din vremea unei pasagere cariere militare, cu o privire vag melancolică, pe cât o cerea moda lamartiniană a timpului, dar mai ales scrutătoare după firea personalului, se mișca în lumea și mai ales în saloanele Bucureștilor anilor 1830-'40, unde se făceau și se desfăceau ițele timpului, dar și cariere, acolo unde barzii cumularzi „închinând ale lor versuri la puternici, la cucoane”, după vorba Eminescului încă nenăscut, sperau a-și asigura viitorul și, precum o spune și el, Grigore Alexandrescu, „trebuie să faci pașuri și complimente bune;/ La vorbe serioase când alții le vor spune,/ Să n-ascuți, să spui glume, să scoți la jucării,/ Și pân-a râde alții, să râzi tu mai întâi.”

Numai că nu pentru favoruri se alătura el cuconițelor ahtiate după belotă, stos, sau ce altceva se va fi jucat de *hailaiful* urbei, ci pentru a observa dinlăuntru, cât mai exact, fiziologia etică a vremii, năravuri și moravuri care mișcau societatea, politichia și „aspirațiunile” unei lumi în plină prefacere, precum cea a Principatelor

Române din prima jumătate a celui de al nouăsprezecelea veac. Lume în care Alexandrescu se implică nu doar ca mânuitor al condeiului, ci și ca militant fervent. Fiindcă acest june cetățean și scriitor face parte din prima generație politică a Țării Românești, în sensul modern al cuvântului. Ea pășește în istorie din interiorul acesteia cu sentimentul că poate face și are datoria de a face istorie. Socială, dar și culturală; pentru a umple prea multele pete albe ale unei hărți pe care prea puțini exploratori marcaseră puncte de referință. Între termenii legatului lui Ienăchiță Văcărescu, „creșterea limbii românești și-a patriei cinstire”, corifeii acestei generații sunt obligați de istorie să-l privilegieze pe cel de-al doilea. Sensul activ în care ei înțeleg să o facă depășește evoluționismul cultural luminist, pe care urmașii Școlii Ardelene îl aduseseră la București și Iași. Morala istoriei face loc mișcării istoriei, fiindcă, precum zice Alexandrescu: „Un duh fierbe în lume”! Așa se face că opera sa poetică e profund tributară unui romantism *à la mode* și că, în ciuda unor reușite de excepție, precum acel fabulos recviem istoric care este „Umbra lui Mircea la Cozia”, dezvăluie un autor căruia lirismul nu-i este organic. O remarcă G. Călinescu: „Prea învățase în tinerețe să declame tragedii”, o spun clar Iorga: „Melancolia e necunoscută acestui temperament hotărât și războinic” și Paul Zarifopol: „lirismul (lui e) aproape nul” și, tranșant, Șerban Cioculescu: „liricul la el e accidental, am putea

spune nesubstanțial”! Fiindcă ceea ce-i lipsește cu adevărat este nu forța metaforică, ci, cel mai ades, metafizica metaforei.

Lovinescu diagnostica adevăratele sale valențe: „istet, ager, mușcător, observator ascuțit și plin de umor”, adică tot ceea ce are nevoie un moralist, un spirit satiric, un autor dramatic născut pentru aria „calomniei” spumoase și acide, pentru comedia al cărei adevărat părinte este în dramaturgia națională. Tipologii, personaje celebre, contexte ale intrigii, situațiuni relaționale din comediografia lui Alecsandri sau Caragiale se regăsesc *in nuce* în fabulele, satirele și epistolele sale. Antemergător al acestora, el mută accentul din sfera eticului în aceea a politicului. Carnavalul alexandrescian se constituie din mici spectacole cu măști care traduc, cu deliberată, acidă și ironică transparență, situații cotidiene pentru un public avizat. Dar masca trece, ca expresie fiziognomică, pe planul doi, dând întâietate mișcării scenice și mai ales replicii. Toată liota de făcători de vorbe, fariseii într-un ideal, administrația coruptă și împilatoare, miniștrii aurului, moftangii îmburgheziți, brutala forță represivă, sunt așezați în centrul minusculei scene pentru a se auto-denunța. Spectacolul măștilor e incitant, tăios și, deopotrivă, savuros.

Dar dacă epistolele sale, adevărate arte poetice, prefigurează scrisorile eminesciene, în satirele sale regăsim deopotrivă personaje alecsandriene și caragialești arhicunoscute: Clevetici

ultrademagogul, Sandu Napoia ultraretrogradul, Trahanache, Cațavencu, Farfuridi ori Dandanache sunt imediat recunosibili. Alexandrescu joacă și se joacă cu o întreagă trupă de personaje aburoase, cărora, dintr-o reticență mai mult sau mai puțin de înțeles, refuză să le valideze statutul scenic. Maestru al ironiei iezuite, are acea tartufiană stofă a autorului de comedie veritabil; replica și gestul echivoc, limbajul subînțeles sau grobianismul evident, disimularea și cabotinismul, mergând până la cretinie, îi sunt la îndemână. În acest joc de umbre, în toate aceste comedii embrionare, autorul dramatic cedează plăcerii interpretului, polimorfismului histrionic. Pe șubreda scenă a replicilor ritmate și rimate, demonul lăuntric îl face să joace fragmente din marele spectacol pe care, conștient sau inconștient, Alexandrescu refuzase să-l monteze.

Iar ironia vieții face ca acest strălucit autor de comedii să-și sfârșească viața sub semnul dramei. Un atentat la viața sa, gest al unei iubiri dezamăgite și frustrate, avea să-l sortească unui sfert de veac de blândă nebunie. Ca și Hölderlin, poetul fu pedepsit a se întoarce când și când din tărâmul uitării de sine pentru a-și putea contempla destrămarea. Ce va fi fost, în acele clipe de revenire, în mintea omului pe fața căruia Bonifaciu Florescu văzuse răspândită „acea paloare care, zice poetul, nu mai părăsi chipul lui Moise, din ziua în care văzuse fața lui Dumnezeu”, e greu de presupus. Cel ce fusese dăruit cu talentul

conceperii unor superbe spectacole, din care se mulțumise să prezinte doar scânteietoare scene, trăgea cortina într-un final *sui-generis*. Din tot ceea ce ne încântase rămânea tăcerea, grea, încărcată de sensuri, de avertismente, de dramă. Grigore Alexandrescu părăsea pentru ultima oară traves-tiul liric, jucând actul final al unei tragedii cu un singur personaj.

„PUTERILE CUVÂNTULUI LE ȘTIU”

„Cu o biografie de scriitor american”, cum scria criticul de teatru Mircea Ghițulescu – chelner, preceptor de copii bogați, mecanic specializat în chiulase de locomotivă; a studiat vioara și medicina, a fost preot misionar al BOR, în SUA, deținut politic și înalt ierarh –, Bartolomeu Anania a fost un Om în adevăratul înțeles al cuvântului. Manifestându-se în deplinătatea umanității sale în toate ipostazele existențiale. Parafrazând spusele unui scriitor belgian, putem afirma cu îndreptățire: Bartolomeu Anania – întotdeauna om. Adică, purtător al sensului transcendent cu care suntem investiți, al valorilor ontologice pe care le păstrăm în adâncul sufletului. Însă pe care le restituim lumii doar dacă avem și darul și harul de a ne scărda ființa în lumina logosului a cărui sămânță o purtăm. Dacă ne-a fost hărăzită *incuvântarea*, ca să folosesc acest atât sugestiv și de plin de sens substantiv creat de poetul Valeriu Anania, pe numele său de scriitor: „Sunt om ca voi, dar om încuvântat”. Sunt înlăuntrul cuvântului, acolo unde strălucește focul sacru, pe care vi-l dezvălui și vi-l restituți vouă, semenilor mei, nu ca furt prometeic, ci ca dar al dumnezeirii. Fiindcă eu, poetul, „puterile cuvântului le știu”.

Puterile cuvântului: puterea transcendentă a Logosului, Verbul făcător de lume, dar și puterea cuvântului omenesc în împărăteasca lui haină poetică. Puterea irenică a cuvântului care poartă în el rugăciunea inimii și, prin expresivitatea metaforei, deschide poarta către lumina înțelegerii adevărurilor liturgice.

„Cuvintele au suflet, iar cu ele ar trebui să ne purtăm așa cum îngerii se poartă cu Maica Domnului.” Căci sunt cuvintele care ne aduc sau ne duc spre adevărul și salvarea ființei noastre. Cuvintele care vin din infinitatea „Tăcerii” dintâi, a Tăcerii vorbitoare, din universul nesfârșit și niciodată perceput pe de-a-ntregul, în care ele se zămislesc din Cuvânt, pentru a zămisli la rândul lor, pentru a participa la neconținută facere a lumii: „Cum din eres vin suflete la prag/
destin s-apuce-n trupul cel mai drag,
cuvintele din veac rătăcitoare/
stau gata de-ntrupare/
și-n strunga nopții mele vin pe lume/
doar grelele de nupțial veșmânt,
necuvântând purcese din Cuvânt/
și devenite nume./ E-atâta lume nefăcută nume/
și’n cer atâta rai de ne’mpliniri,
că toate-aici îmi par înmuguriri/
genezelor postume”.

Bartolomeu Anania a fost și a rămas poet în tot ceea ce i-a fost hărăzit de destin.

În dramatica lui existență, baladescă și lirică în același timp. În misiunea ecleziastică de păstor dăruit, de luminător, deslușitor al cuvântului sfânt și propovăduitor inspirat al adevărurilor biblice, prin arta unui discurs de o claritate clasică în înțelesurile sale luminate de un limbaj accesibil

tuturor, fără însă a-și declina vreo clipă frumusețea expresivă: „În acest timp, femeile mironosițe veniseră la mormânt, îl văzuseră gol, aflaseră de la înger că Iisus a înviat și se duseseră în fugă spre cetatea Ierusalimului să le dea de veste apostolilor. Domnul le-a ieșit înainte pe cale și le-a salutat prin cuvântul: *Bucurați-vă!* Nu încapă îndoială că salutarea a fost însoțită de ridicarea și deschiderea brațelor, *mâinile acelea pe care femeile le văzuseră pironite pe cruce și pe care acum, purtându-și încă rănilor, se adiau în limpezimea dimineții. Era ca și cum o pasărea și-ar fi strâns aripile'n cuib odată cu amurgul, pentru ca să le deschidă iarăși în văzduhul zorilor*”. Ce viziune înalt poetică, ce împărățire de limbaj e aici! Fiindcă limbajul predicilor sale era golit de orice ariditate canonică, plastic, adus la înțelegerea spirituală și lingvistică a contemporaneității, fără a pierde însă nimic din farmecul povestirii biblice, din poetica intrinsecă a Cărții Sfinte, pe care a tradus-o măiestru.

În teatrul său, care valorifică zona marilor mituri, atât de bogată în interferențe cu sacrul, o dramaturgie a arheilor, a paradigmelor esențiale, în care s-a slujit pe deplin de valorile superioare ale metaforei și versului: „Așa cum o minune nu se cere explicată, ci crezută, tot astfel o metaforă nu se cere pusă în eprubetă ci, pur și simplu degustată.”

În poezia sa de un lirism consonant cu modernismul interbelic de la care se reclamă. Căci trebuie

spus, de la bun început, că, personalitate eminentă a spiritualității creștin-ortodoxe fiind, la Valeriu Anania, ca și la alți mari scriitori români, „spiritualul și religiosul nu tind să surclaseze esteticul în literatura sa”, cum remarca criticul Petru Poantă. Limbajul lui „imaginativ și dens” se înscrie în paradigma marilor poeți mistici: valoarea poeziei lor nu este dată de valoarea mesajului transcendent indus, ci de forța metaforei ca purtătoare de expresivitate ontică, nu de intensitatea trăirii mistice, ci de intensitatea transcendenței expresive a limbajului.

Și nici nu se putea să fie altfel, căci revenind în temeiul zicerii pomenite a scriitorului belgian, Bartolomeu Anania a fost în toate ale sale Poet. Adică aflat în rama paradigmatică a supremei umanități. Fiindcă, nu-i așa?, „în chip poetic locuiește omul pe-acest pământ”, cum zicea Hölderlin. Numai că uneori omul n-o știe, n-o înțelege. „Trăim ce-nțelegem”, e ultima replică din admirabila piesă a lui Valeriu Anania, *Meșterul Manole*, și ar putea fi mesajul major nu numai al operei sale literare.